

Algoritmusok és adatszerkezetek 2

2015/16 tavaszi félév

Előadó: Dr. Ásványi Tibor

Készítették:

Koruhely Gábor (Koru)

Szalay Richárd (Whisperity)

Lektorálta:

Dr. Ásványi Tibor

Frissítve: 2018. 07. 05.

1₂ EA

első blokk: 10:15 - 11:00
 szünet: 11:00 – 11:15
 második blokk: 11:15 - 12:00

Rendezés lineáris időben

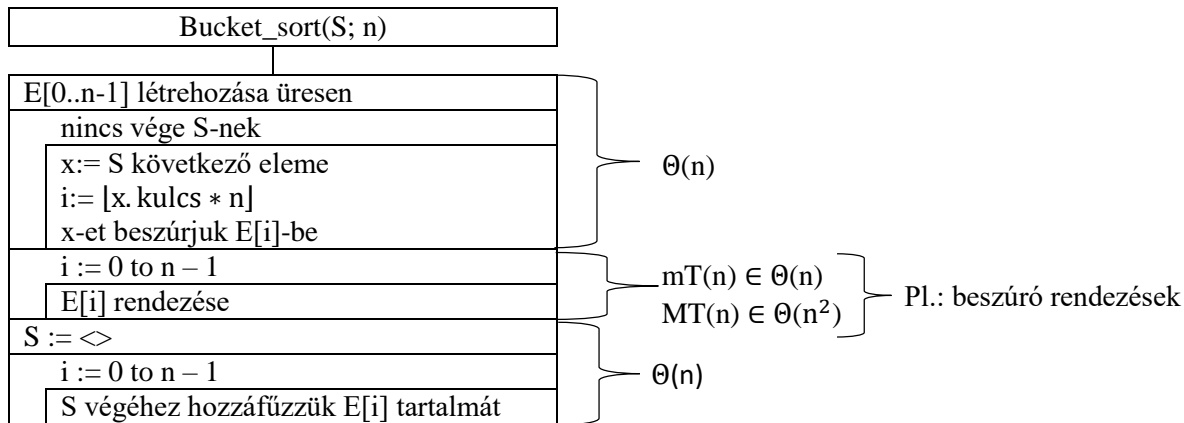
Edényrendezés (bucket sort)

Tételezzük fel, hogy a kulcsok: $[0,1)$ intervallumba esnek és egyenletesen oszlanak el.

Példa számok: 0,32; 0,81; 0,89; 0,17; 0,53 $(n = 5)$ a „k” kulcsot $[k * n]$ edénybe tesszük

0.edény: 0,17
 1.edény: 0,32
 2.edény: 0,53
 3.edény:
 4.edény: 0,81; 0,89
 az eredmény: 0,17; 0,32; 0,53; 0,81; 0,89

Az S sorozatot, mint mindig, most is mon. növ. rendezzük, ahol $n=|S|$.

A legrosszabb esetben tehát $\theta(n^2)$ a műveletigény, a legtöbb esetben (a legtöbb inputra) azonban marad az átlagos $\theta(n)$ -es műveletigény.

Leszámláló rendezés (Counting sort)

Most tegyük fel, hogy a kulcsok $[0..k]$ -ba esnek, $k \in O(n)$ (azaz k legfeljebb n -nel lineáris)

ϕ : kulcsfüggvény $A[1..n]: T$
 $\phi: T \rightarrow [0;k]$ $C[0..k]: 0..n$

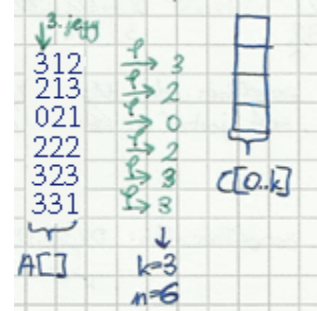
Példa: ($k = 3$), a számok: 312, 213, 021, 222, 323, 331
 (a 0. lépés az init)

C[] adottodik elemkor							
h	0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.
0	0			1			
1	0						
2	0		1		2		
3	0	1				2	3

végén

ennyi ilyen kulcsú elem van ϕ szerint

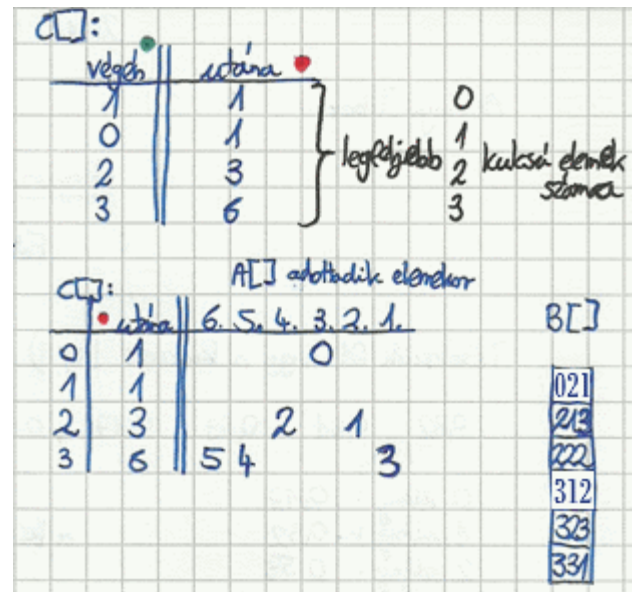
négyes számrendszer-beli számok

Counting_sort(A[], B[], n, k, ϕ)	
C[0..k] segéd tömb	
$i := 0$ to k	$\Theta(k)$
$C[i] := 0$	
$i := 1$ to n	$\Theta(n)$
$C[\phi(A[i])] := C[\phi(A[i])] + 1$	
$i := 1$ to k	$\Theta(k)$
$C[i] := C[i] + C[i - 1]$	
$i := n$ downto 1	$\Theta(n)$
$j := \phi(A[i])$	
$B[C[j]] := A[i]$	
$C[j] := C[j] - 1$	

végén →

utána →

most már a bal szélső számjegy szerint is rendezett a tömb; a többi számjegy szerinti, most már másodlagos rendezettséget megtartotta.

Radix (számjegypozíciós) rendezés

Radix(n elem, d számjegy, (szjegyek: $0..k$))

$i := 1$ to d

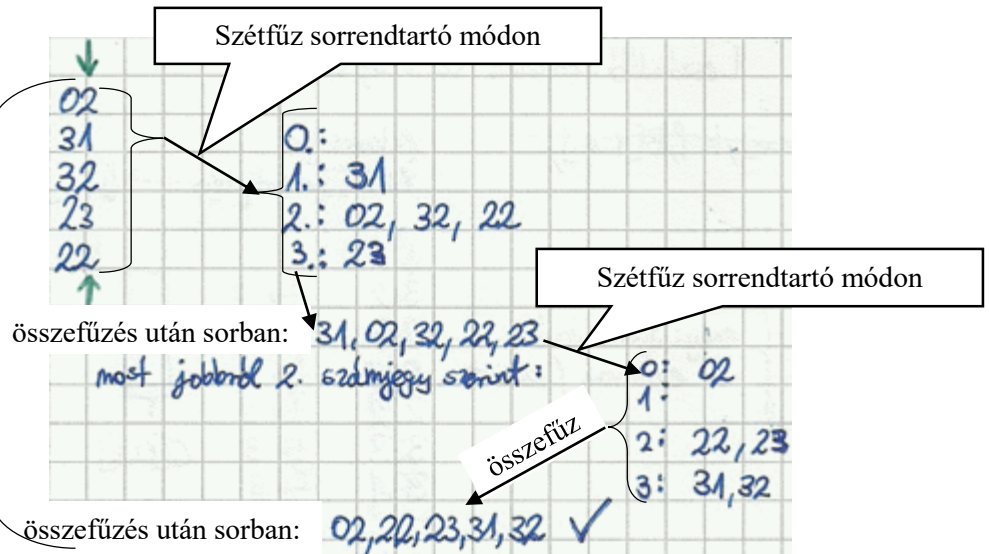
rendezzük az elemeket stabil rendezéssel
hátról i -edik számjegyük szerint

Stabil rendezés: amely az elemeknek, egyenlő kulcsok esetén, az egymáshoz viszonyított sorrendjét nem változtatja meg (pl Counting_sort ilyen).

$$\left. \begin{array}{l} T_{\text{radix}} \in \Theta(d * T_{\text{stabil}}(n)) \\ T_{\text{counting}}(n, k) \in \Theta(n + k) \end{array} \right\} T_{\text{Radix rendezés tömbökre}} \in \Theta(d * (n + k)) = \Theta(n)$$

↑
ha d konstans és $k \in O(n)$ volt

Radix rendezés
láncolt listákra,
stabil edény-
rendezéssel, jobbról
az i -edik számjegy
szerint ($i := 1, \dots, d$)

$$T_{\text{radix/edényrendezés}}(n, k) \in \Theta(d * (n + k)) = \Theta(n)$$

↑
ha d konstans és $k \in O(n)$

tárgy követelményei:

- Legalább elégséges gyakorlati jegy kell a vizsgázáshoz,
- vizsga
  - 3szor lehet maximum vizsgázni egy vizsgaidőszakban,
  - vizsga ugyanolyan felépítésű, mint előző félévben az algo 1

tematika:

- A tárgy honlapján megtalálható a tárgy tematikája: <http://aszt.inf.elte.hu/~asvanyi/ad/ad2programok.pdf>
- 8tétel
- nem összehasonlító rendezésekről lesz szó,
- hasítótáblák
- gráf algók
  - legrövidebb út
  - minimális feszítőfa
- veszteségmentes tömörítés
- mintaillesztés

Hasítótáblák (Hash tables)

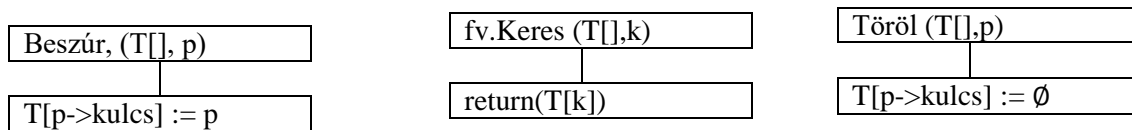
Hasonlóan a kiegyensúlyozott fákhoz cél lenne a 3 alapművelet (keresés, beszúrás, törlés) optimálisan fusson le.

- átlagos esetben $\Theta(1)$, legrosszabb esetben $\Theta(n)$.

Mj.: A hasító táblát T-vel jelöljük. Nullától indexelt m elemű tömb, azaz $T[0..(m-1)]$.

Direkt – címzés (Direct addressing):

a lehetséges kulcsok az $U = \{0, \dots, m-1\}$ (m nem túl nagy pozitív egész) univerzumba esnek
műveletei: beszúr; keres; töröl

Kulcsütközés:

A tárigény miatt problémás a módszer, pl. ha a személyi szám szerint így tárolnánk a magyarokat, akkor a <10millió embernek 75 millió hely kellene, nagyon sok az üres hely.

h: kulcsuniverzumból résekre (slotokra) képez le.

(n a tárolt adatok száma)

h: $U \rightarrow [0..m-1]$

($|U| \gg m$ /*>> := sokkal nagyobb*/), ($m \in O(n)$)

h hasító függvény

A baj az, hogy hiába tesszük a hash szerinti helyre a kulcsokat, előbb, utóbb lesz két külön kulcs, aminél $h(k) = h(k')$. Ekkor kulcsütközés következik be.

A kulcsütközés feloldása láncolással:

Ez célszerűen láncolt listával elkerülhető: a kulcsuk szerint ugyanarra a résre leképeződő rekordokat láncolt listába fűzzük. (Tipikusan fejelem nélküli, nem ciklikus, egyirányú vagy kétirányú listába.) Az üres réseket $\emptyset$ pointer reprezentálja.

Láncolt listás esetben viszont $MT_{\text{keres}}(n) \in \Theta(n)$; $mT_{\text{keres}}(n) \in \Theta(1)$; $AT_{\text{keres}}(n) \in \Theta(1 + \alpha)$, a törlés műveletigénye ugyanaz, mint a keres egyes eseteiben.

a minimális akkor lehet, ha a réshez tartozó lista első elemét keressük, vagy a lista üres.

a listák átlagos hossza a hashtábla kitöltöttségi hányadosa, $\alpha = \frac{n}{m}$

Ha nem ellenőrizzük az esetleges duplikált kulcsokat, a beszúrás igénye $\Theta(1)$. Ha nem engedjük meg a duplikált kulcsokat, a műveletigény ugyanaz, mint a keresés-nél.

Egyszerű egyenletes hasítás: minden slotra ugyanakkora a h leképezési valószínűsége. Ilyen hash-ek megadhatók, de elég komoly matematika van mögötte.

Osztómódszer: $h(k) = k \bmod m$, ahol m olyan prím amely messze van a 2-hatványoktól.

Mj.: Ha a kulcsok a $[0,1)$ intervallumon egyenletesen oszlanak el, akkor a $h(k) = \lfloor k * m \rfloor$ is jó hashfüggvény.

Szorzó módszer: $0 < A < 1$ konstans
 $h(k) = \lfloor \{k * A\} * m \rfloor$ ($\{x\}$ a törtrész fgv.)

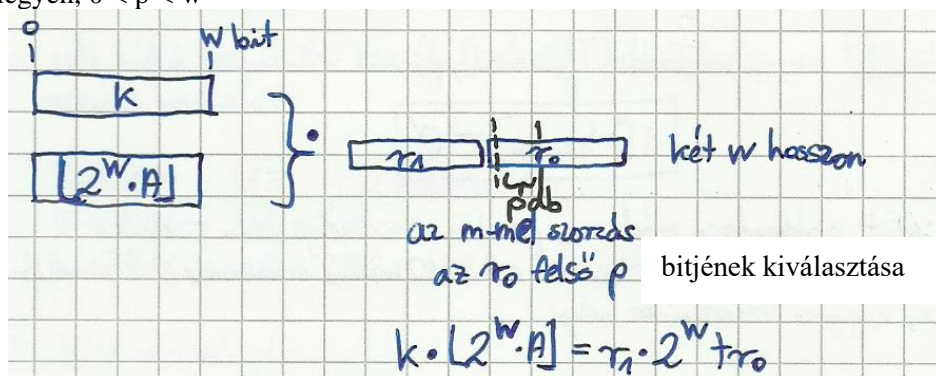
(különböző vizsgálatok szerint $A = \frac{(\sqrt{5}-1)}{2} \approx 0,618$ .... jól szórja szét a kulcsokat.

Ez a számítás azonban lassúbb a lebegőpontos aritmetika miatt. Gyorsítás:

$m = 2^p$ a hashtábla mérete

$w = 32$

$k \in 0 \dots 2^w - 1$; legyen, $0 < p < w$

A kulcsütközések feloldására a láncolt lista helyett vannak más módszerek is.

Nyílt címzés, részletesen ld. <http://aszt.inf.elte.hu/~asvanyi/ad/ad2jegyzetReszek.pdf>

[A nyílt címzésről szóló rész itt erősen hiányos, mert töröltem a tananyag változása miatt elavult részeket. (ÁT)]

$h: U \times [0 \dots m - 1] \rightarrow [0 \dots m - 1]$ Beszúrásnál ellenőrizzük a duplikált kulcsokat.

k kulcshoz m darab hash-érték fog tartozni: $\langle h(k,0); h(k,1); \dots h(k,m-1) \rangle \leftarrow$ potenciális próbasorozat

A műveletek a potenciális próbasorozat egy prefixén mennek végig: aktuális próbasorozat

A potenciális próbasorozatnak a $\langle 0,1,\dots,m-1 \rangle$ permutáltjának kell lennie

A próbasorozatok egyik előállítási módja pl. a lineáris próbálás:

$$h(k,i) = (h'(k) + i) \bmod m$$

11₂ EA

Hasítótáblák

Hasítótáblák tulajdonságai:

- egy szótárt valószínűsít meg
- kulcs alapján lehet benne keresni
- törölni is lehet benne
- átlagos műveleti igény konstans

a tábla (ism.):

egy tömbnek lehet tekinteni; $0..m-1$ -ig indexelve van

speciálisan a nyílt címzésnél az adatokat slot-okban (résekben) tároljuk;

A foglalt rések mellett megkülönböztetjük a törölt illetve az üres slotokat

sikertelen a keresés, ha üres slot-hoz ér, vagy ha túl sokat próbálkozik (m db próba után megáll)

valójában nem egy hash függvény van, hanem m db hash függvény van

feltehetjük, hogy van m db hash függvény

$$h: (\cdot, i) : U \rightarrow 0..m-1 \quad (i \in 0..m-1)$$

$$\langle h(k,0), \dots, h(k,m-1) \rangle \text{ perm } \langle 0, \dots, m-1 \rangle$$

lineáris próba: $h(k,i) = (h'(k) + i) \bmod m$

négyzetes próba: $h(k,i) = (h'(k) + c_1 * i + c_2 * i^2) \bmod m$ /*ahol $h'(k) = h(k,0)$ */

ahol jól bevált ajánlás, hogy m 2-hatvány, c_1, c_2 pedig $\frac{1}{2}$ ($m = 2^p, 0 < p \in \mathbb{Z}$)

$$i \neq j: (h(k,i) - h(k,j)) \bmod m = \left[\frac{i*(i+1)}{2} - \frac{j*(j+1)}{2} \right] \bmod m \neq 0 \Leftrightarrow$$

$$2m \nmid i * (i + 1) - j * (j + 1) = i^2 + i - j^2 - j = i^2 - j^2 + (i - j) = (i - j)(i + j + 1)$$

$2^{p+1} \nmid (i - j)(i + j + 1)$ ezek párossága különbözik

$$a) \quad 2 \mid (i - j) \Rightarrow 2 \nmid (i + j + 1)$$

de $2m \nmid (i - j)$ hiszen $i - j < 2m - 1$

$$b) \quad 2 \mid (i + j + 1) \Rightarrow 2 \nmid (i - j)$$

de $2m \nmid (i + j + 1)$ -nek, mivel $(i + j + 1) < 2m - 1$

azaz 2-hatvány tábla esetén a négyzetes próba szépen lefedi az egész táblát

$$(h(k, i + 1) - h(k, i)) \bmod m = \left[\frac{(i + 1) * (i + 2)}{2} - \frac{i * (i + 1)}{2} \right] \bmod m = (i + 1) \bmod m$$

azaz: $h(k, i + 1) = (h(k, i) + (i + 1)) \bmod m$

és $h(k,0) = h'(k)$

az általános négyzetes próbánál (ahol c_1 és c_2 tetszőleges)

ha $h(k_1, 0) = h(k_2, 0)$, akkor $\forall i - re \ h(k_1, i) = h(k_2, i)$

Másodlagos csomósodás

Tehát csak m különböző próbasorozat van a lehetséges $m!$ közül, így a (másodlagos) csomósodás fellép, de ez jobb, mint a lineáris próba elsődleges csomósodása, ahol a sorozatok menet közben gabalyodhatnak össze...

Kettős hasítás

$$h(k,i) = [h_1(k) + i * h_2(k)] \bmod m$$

a próbasorozatok száma itt már $\Theta(n^2)$ szemben $\Theta(n)$ -nel.

ez – tapasztalat alapján – már majdnem ideális tud lenni

ha $\text{lnc}_o(h_2(k), m) = 1 \Rightarrow \langle h(k,0), \dots, h(k,m-1) \rangle \text{ perm } \langle 0, \dots, m-1 \rangle$ -nak

hiszen $i \neq j \Rightarrow (h(k,i) - h(k,j)) \bmod m \neq 0$

$$0 \neq (h(k,i) - h(k,j)) \bmod m \Leftrightarrow (i - j) * h_2(k) \bmod m \neq 0$$

$$\Leftrightarrow m \nmid (i - j) * h_2(k) \text{ mivel } |i - j| < m, h_2(k) \text{ pedig relatív prím (ez feltétel volt, hogy lehet biztosítani,}$$

hogy a $h_2(k)$ és az m relatív prímekek legyenek).

$$a) \quad m \text{ legyen prím, akkor } h_1(k) := k \bmod m$$

$$h_2(k) = 1 + (k \bmod m')$$

ahol: $m' = m - 1$ v $m' = m - 2$ például, azaz m -nél picit kisebb

$$b) \quad m = 2^p \text{ és } 2 \nmid h_2(k)$$

Hashelés Ideális esete: Egyenletes hasítás

ideális lenne, ha $\langle 0..m-1 \rangle$ összes permutáció azonos valószínűséggel fordulna elő

$0 < \alpha$ telítettségi együttható < 1 esetén

$$\bullet \quad \text{sikertelen keresés várható hossza} \leq \frac{1}{1-\alpha}$$

$$\bullet \quad \text{sikeres beszúrás várható hossza} \leq \frac{1}{1-\alpha}$$

$$\bullet \quad \text{sikeres ker, sikertelen besz.} \sim \frac{1}{\alpha} * \ln\left(\frac{1}{1-\alpha}\right)$$

Feltéve, hogy nincs a hasító táblában törölt rés (slot).

Ha sokat használjuk a hashtáblát, akkor feltöredezik, elfogynak az üres slotok, ekkor frissítést kell végrehajtani: beszúrással új táblát létrehozni a mostani elemekből.

Gráf algoritmusok

Gráfok ábrázolásai:

Szomszédsági mátrix (C)

$G = (V, E) \quad E \subseteq V \times V$

$V = 1..n$

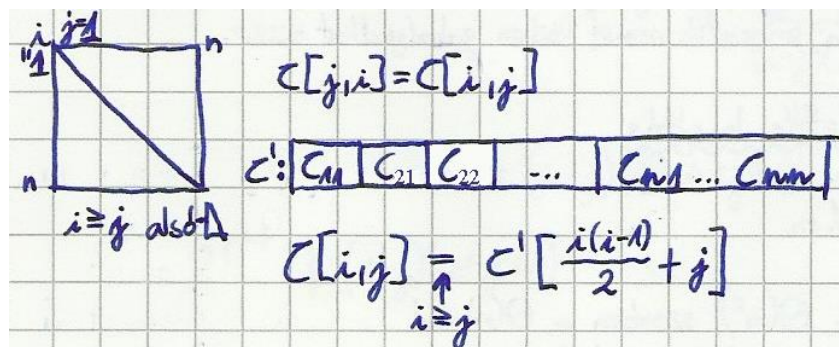
$$C[i,j] = \begin{cases} 1 & \Leftrightarrow (i,j) \in E \\ 0 & \Leftrightarrow (i,j) \notin E \end{cases}$$

ha számít az él költsége

$w: E \rightarrow \mathbb{R}$

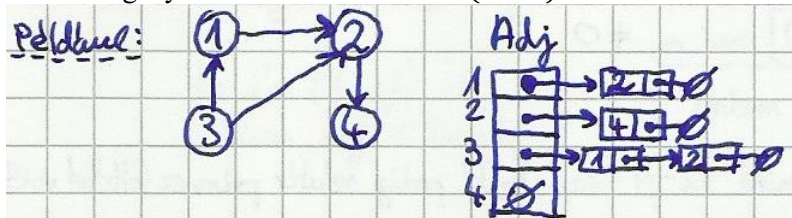
$$C[i,j] = \begin{cases} w(i,j) & \Leftrightarrow (i,j) \in E \quad (i \neq j) \\ 0 & \Leftrightarrow i = j \\ +\infty & \text{különben} \end{cases}$$

Azonban a mátrix tárolás miatt a memóriaigény $\Theta(n^2)$, ami az irányítatlan esetben a szimmetria kihasználásával javítható (majdnem felezhető), de $\Theta(n^2)$ marad (csak alsó háromszög mátrixot tároljuk).

Szomszédsági éllista reprezentáció:

Memóriaigény n csúcs és e él esetén: $\Theta(n + e)$

100₂ EA

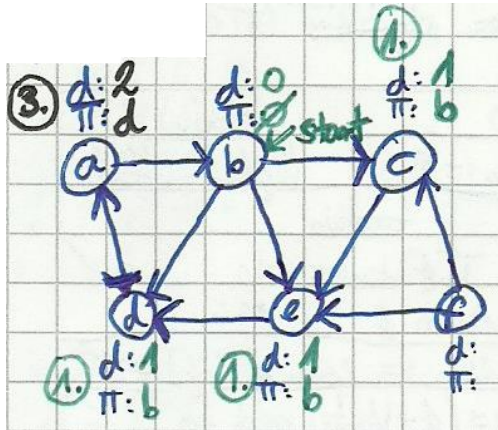
Elemi gráf algoritmusok

Szélességi keresés

Meghatározzuk a start csúcsból a további csúcsokba a legkevesebb él tartalmazó utat.

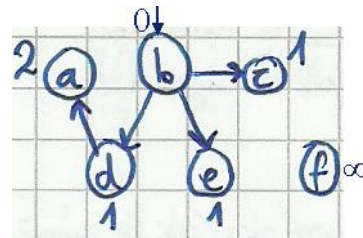
d – hány élen keresztül jutunk a csúcsba

π – melyik csúcsból jutunk a csúcsba

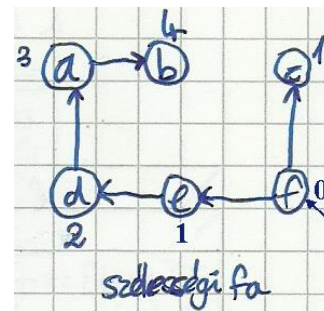
$Q = \langle b \rangle$

1. lépés: $Q = \langle c, d, e \rangle$ /*b szomszédai*/
2. lépés: $Q = \langle d, e \rangle$ /*c rákövetkezője e, de ott már voltunk*/
3. lépés: $Q = \langle e, a \rangle$ /*„a” d szomszédjai*/
4. lépés: $Q = \langle a \rangle$ /*e szomszédja csak a d, de ott már voltunk*/
5. lépés: $Q = \langle \rangle$ /*a sor kiürült, a bejárás véget ért

f-ből indítva, másik szemléltetési móddal:

d	a	b	c	d	e	f	Q	π	a	b	c	d	e	f
	∞	∞	∞	∞	∞	0	$\langle f \rangle$		$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$
f			1		1		$\langle c, e \rangle$				f		f	
c							$\langle e \rangle$							
e				2			$\langle d \rangle$					e		
d	3						$\langle a \rangle$	d						
a		4					$\langle b \rangle$		a					
b	3	4	1	2	1	0	$\langle \rangle$	d	a	f	e	f	$\emptyset$	

Az irányított gráfon a „szomszédsági” kapcsolat nem szimmetrikus.

A fenti gráfban pl.: a szomszédja b , de b -nek nem szomszédja a .

Jelölés:

Ha $G = (V, E)$, $E \subseteq V \times V$ gráf,

$G.V$ a G csúcsainak halmaza

$G.E$ a G éleinek halmaza

$u \in G.V$ esetén

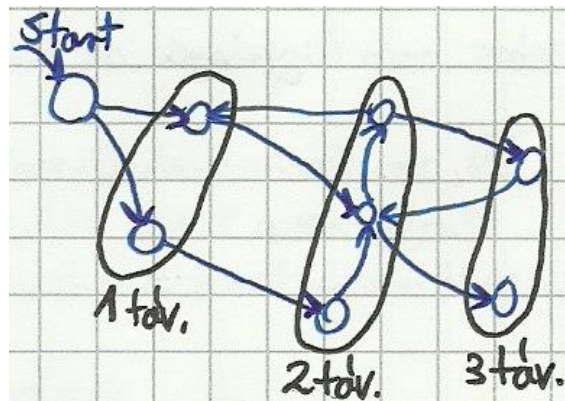
$G.Adj[u] \stackrel{\text{def}}{=} \{ v \in G.V \mid (u, v) \in G.E \}$

Feltesszük, hogy $(u, u) \notin G.E$, azaz nincs hurokél.

Feltesszük, hogy nincsenek párhuzamos élek sem.

} G egyszerű gráf

BFS(G,s)	
$\forall u \in G.V$	
$u.d := \infty$	
$u.\pi := \emptyset$	
$u.szín := \text{fehér}$	
$s.d := 0$	
$s.szín := \text{szürke}$	
$Q := \langle s \rangle$	
$Q \neq \langle \rangle$	
$u := Q.sorból()$	
$\forall v \in G.Adj[u]$	
$v.szín = \text{fehér}$	
$v.d := u.d + 1$	
$v.\pi := u$	
$v.szín := \text{szürke}$	
$Q.sorba(v)$	
$u.szín := \text{fekete}$	

BFS műveletigénye: $T(n, e) \in O(n + e)$, ahol $n = |V|$ és $e = |E|$

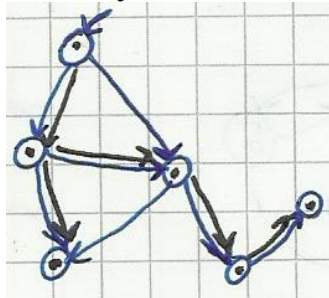
mindent legfeljebb egyszer dolgozunk fel, de előfordulhat, hogy néhány csúcs kimarad (a start csúcsból nem elérhető csúcsok és élek maradnak ki.).

DFS (Mélyégi keresés)

DFS(G)	
$\forall u \in G.V$	
$u.\pi := \emptyset$	
$u.szín := \text{fehér}$	
$ido := 0$	
$\forall u \in G.V$	
$u.szín = \text{fehér}$	
$DFS\_VISIT(u, G, ido)$	

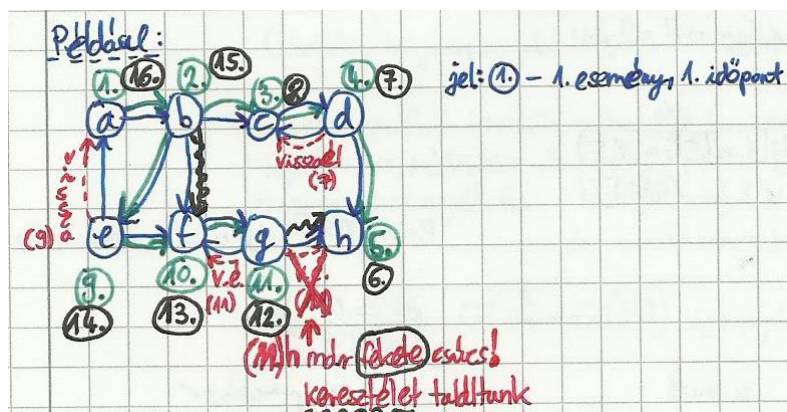
$u.d$ = elérési idő (discovery time)

$u.f$ = befejezési idő (finishing time)

DFS_VISIT(&u,G, &ido)	
$ido := ido + 1$	
$u.d := ido$	
$u.szín := \text{szürke}$	
$\forall v \in G.Adj[u]$	
$v.szín = \text{fehér}$	
$v.\pi := u$	
$DFS\_VISIT(v, G, ido)$	
$v.szín = \text{szürke}$	
$viszrael(u, v)$	
$u.szín := \text{fekete}$	
$ido := ido + 1$	
$u.f := ido$	

Mélyégi bejárás példa:

Ha az él már fekete csúcsba mutat, keresztélet vagy előreélet találtunk.

Élek osztályozása

Def:

$a \rightarrow b$ faél: ez kerül a mélységi fába, e mentén járjuk be a gráfot

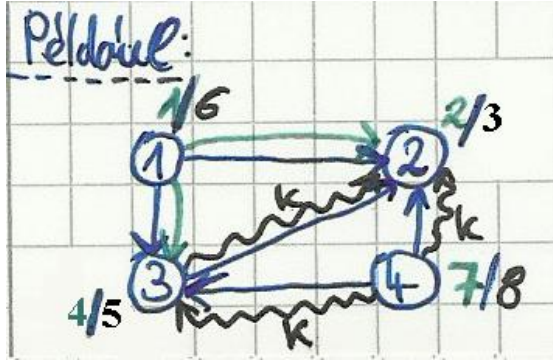
$f \leftarrow g$ visszaél (f a g őse egy mélységi fában.)

$b \rightarrow f$ előreél, az előreél két leszármazottat köt össze, ahol b-ből kettő vagy több faélból álló út vezet f-be.

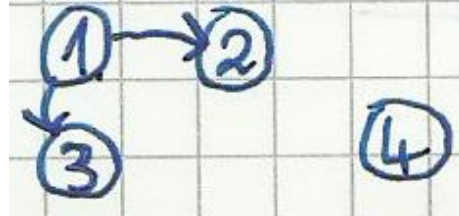
$g \rightarrow h$ keresztél, olyan két csúcs, amelyek más ágon vannak vagy másik mélységi fába mutat át

(*)

Példa:

Azaz a keresés eredménye egy mélységi erdő

DFS műveletigénye: $T(n,e) = \Theta(n + e)$ minden csúcsot néhányszor (3) és minden élet egyszer.

Tétel:

Ha a (*) mélységi bejárás során egy (u,v) élet találunk:

(u,v) faél $\Leftrightarrow v.\text{szín} = \text{fehér}$

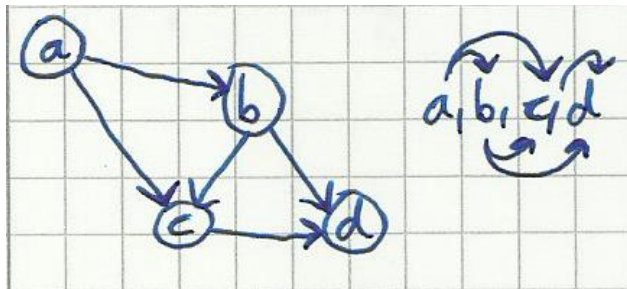
(u,v) visszaél $\Leftrightarrow v.\text{szín} = \text{szürke}$

(u,v) előreél $\Leftrightarrow v.\text{szín} = \text{fekete} \wedge u.d < v.d$

(u,v) keresztél $\Leftrightarrow v.\text{szín} = \text{fekete} \wedge u.d > v.d$

Irányított gráfok csúcsainak topologikus rendezése

Topologikus rendezés: A csúcsok olyan sorrendje, amelyben minden él egy-egy később jövő csúcsba (szemléletesen: balról jobbra) mutat.

Tétel: Pontosán akkor $\exists$ topologikus rendezés, ha nincs irányított kör a gráfban.

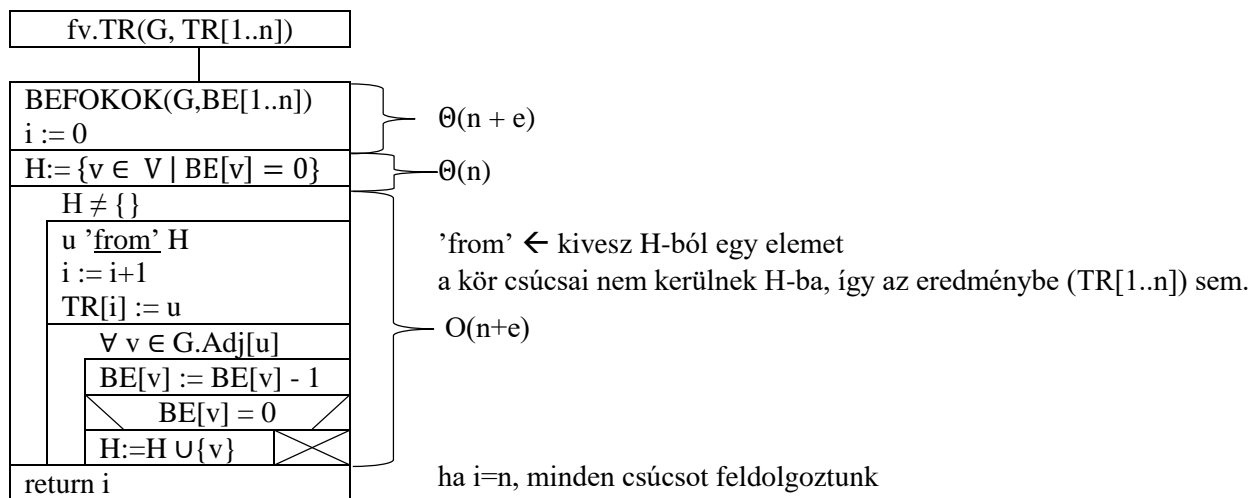
Bizonyítás:

- Ha van irányított kör a gráfban, jelölje $\langle u_1, u_2, \dots, u_k, u_1 \rangle$!
Ekkor egy tetszőleges topologikus rendezésben u_1 után jön valahol u_2 , az után valahol u_3 , és így tovább, végül is u_1 után jön u_k , és u_k után u_1 , ami $\nexists$, tehát ekkor nincs topologikus rendezés (a gráf csúcsain).
- Ha nincs irányított kör a gráfban, akkor nyilván van olyan csúcs, aminek nincs megelőzője.

Ha veszünk egy megelőzővel nem rendelkező csúcsot és töröljük a gráfból, akkor a maradék gráfban nem keletkezik irányított kör, lesz megint legalább egy olyan, amelyiknek nincs megelőzője.

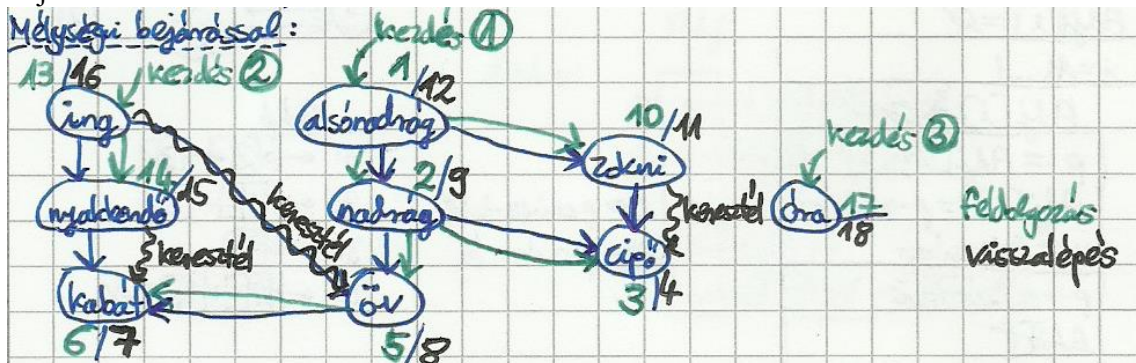
Sorban a törölt csúcsok adják a topologikus rendezést.

$$G=(V, \text{Adj}[V]) \quad \text{Adj}[u] = \{v \in V \mid (u,v) \in E\} \subseteq V$$

$$T_{\text{TR}}(n) \in O(n + e).$$

Mélységi bejárás:

A sorrend: $\langle \text{óra}, \text{ing}, \text{nyakkendő}, \text{alsónadrág}, \text{zokni}, \text{nadrág}, \text{öv}, \text{kabát}, \text{cipő} \rangle$

Tetszőleges u csúcs, akkor kerül a TR-be, a hátulról első szabad helyre, amikor befejeztük.

Ha a mélységi bejárás visszaélt talál $\Leftrightarrow$ irányított kör van a gráfban $\Leftrightarrow$ nincs topologikus rendezés.

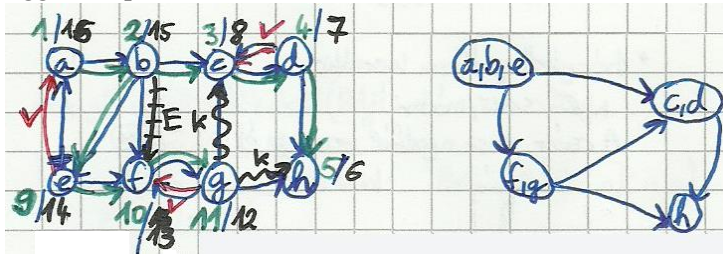

Erősen összefüggő komponensek

/*Minden csúcsból minden csúcsba vezet irányított út a komponensen belül*/

A gráf erősen összefüggő komponensei:

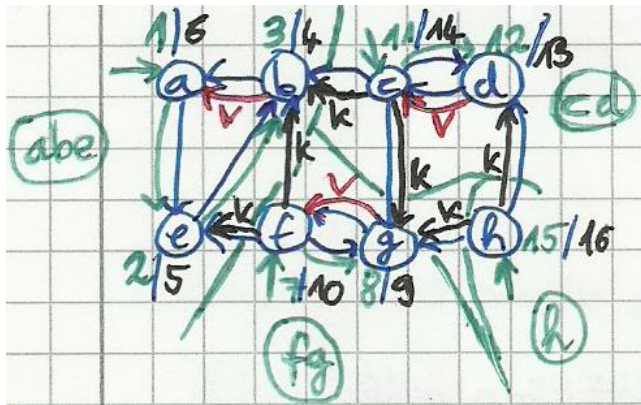
- a,b,e
- f,g
- c,d
- h

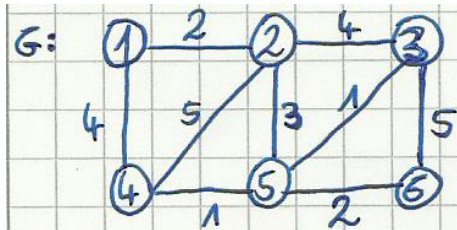
Előállítás: mélységi bejárással mintha topologikus rendezés lenne, de nem kezeljük a visszaéleket.

A sorozat: $\langle a, b, e, f, g, c, d, h \rangle$ a csúcsok befejezés szerinti sorrendben.

Transzponáljuk a gráfot, ezen mélységi bejárás a sorrend szerint, az így talált mélységi fák a komponensek.

Minimális feszítőfák

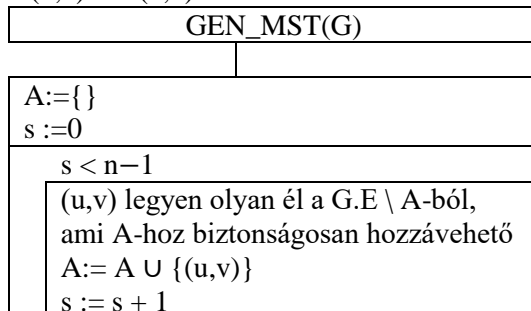
Kössünk össze minden várost, hogy minden pontba eljusson az áram, de a lehető legolcsóbban (és még sok más megfogalmazású feladat)

A lényeg minimális feszítőfa keresése.

$G=(V,E)$ $E \subseteq V \times V$ $(u,v) \in E \Leftrightarrow (v,u) \in E$ /* $u \neq v$, a hurokéleknek nincs értelme*/

$w: E \rightarrow \mathbb{R}$ élsúlyok

$w(u,v) = w(v,u)$

azaz $A \cup \{(u,v)\}$ minimális feszítőfa része marad
 $\mathcal{P}$ invariáns $= \exists T = (V, T_E) \text{ MST, hogy } A \subseteq T_E$

Def1: $G=(V,E)$, $\emptyset \subsetneq S \subsetneq V$ esetben $(S, V \setminus S)$ vágás a G gráfban

Def2: $A \subseteq E$ és $(S, V \setminus S)$ vágás esetén a vágás elkerüli az A-t $\Leftrightarrow$ A egyetlen éle sem keresztezi a vágást

Def3: (u,v) él keresztezi az $(S, V \setminus S)$ vágást $\Leftrightarrow$ az $u \in S$ és $v \in V \setminus S$ (vagy fordítva $u \in V \setminus S$ és $v \in S$)

Tétel: $G = (V, E)$ irányítatlan $w: E \rightarrow \mathbb{R}$ -rel élsúlyozott gráf
 $(S, V \setminus S)$ vágás a gráfban elkerüli A -t, ahol $\exists T = (V, T_E)$ MST, hogy $A \subseteq T_E$
 $(u, v) \in E$ egy könnyű él (legkisebb költségű) a vágásban
Ekkor (u, v) biztonságos A -ra nézve

Bizonyítás:

a) $(u, v) \in T_E$ ✓

b) $(u, v) \notin T_E \Rightarrow (p, q) \in T_E$, ami keresztezi az $(S, V \setminus S)$ vágást, ui: T feszítőfa, tehát T -ben el lehet jutni u -ból v -be.

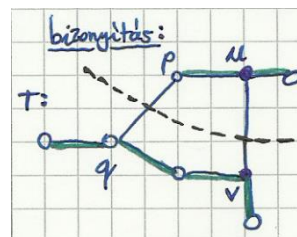
$\Rightarrow w(p, q) \geq w(u, v)$

(p, q) törlésével az MST szétesik, de ha ehhez (u, v) -t hozzávesszük, akkor újra feszítőfa lesz.

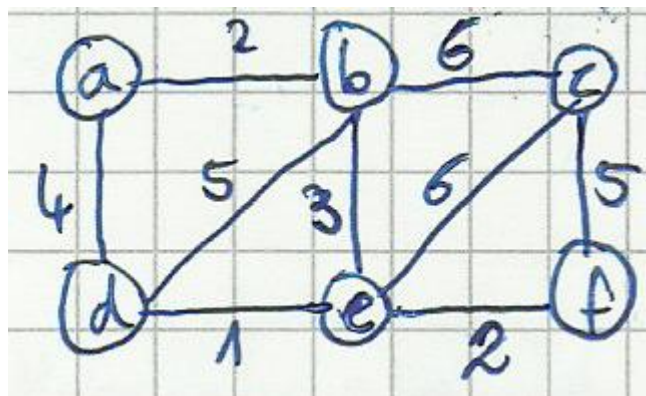
$T' = T \setminus \{(p, q)\} \cup \{(u, v)\}$

$w(T') = w(T) - w(p, q) + w(u, v) \leq w(T)$

viszont mivel T MST volt, $w(T') \geq w(T) \Rightarrow$ azaz $w(T') = w(T)$ és T' is MST kell, hogy legyen...

Minimális feszítőfa ismételése példán keresztül

 $G=(V,E)$
 $w: E \rightarrow \mathbb{R}$

egy vágás:

S	V\S
{a,b,d}	{c,e,f}

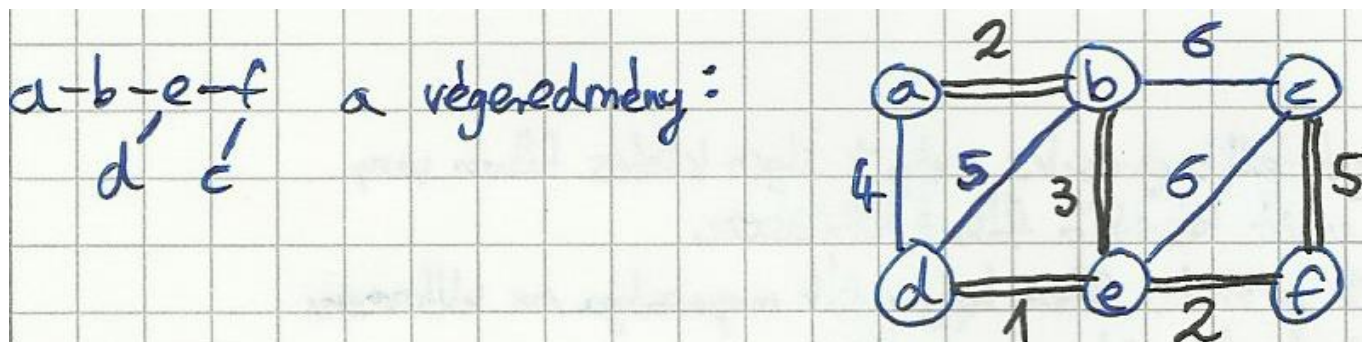
egy vágást keresztező él az $E \cap (S \times (V \setminus S))$

egy eleme, ennek a halmaznak a legkisebb súlyú tagja a könnyű él

A	S	V\S
$\emptyset$	{a, b, d}	{c, e, f}
d-e	{a, b, d, e, f}	{c}
d-e c f	{a}	{b, c, d, e, f}
a-b d-e c f	{a, b, d, e}	{c, f}
a-b d-e-f c	{a, b}	{c, d, e, f}

Az új vágás a két élt kerülje el, ne menjen keresztül rajtuk, majd mindig választjuk a könnyű élt.

Az eddig kiszámolt feszítőfa-részlet (A) élhalmaza diszjunkt kell, hogy legyen a vágás élével.

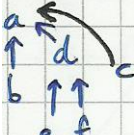

Kruskal algoritmus

- Elsőként súly szerint sorba rendezzük a csúcsokat! Minden csúcs egy egyelemű fát képezzen!
- Majd minden lépésben hozzávesszük a minimális élt, ha külön komponenseket kötnek össze (ha nem, kihagyjuk)

0. lépés	1	2	3	4	5	6	7	8	9	végeredmény:
	d ¹ e	a ² b	e ² f	b 3 e	a 4 d	~~a²b~~ 5 3 d	c 5 f	b ⁶ c	~~b⁶c~~ 5 3 e	
a b c d e f	a b c d ¹ e f	a ² b c d ¹ e f	a ² b c d ¹ e ² f	a ² b c 3 d ¹ e ² f	a ² b c 4 3 d ¹ e ² f kihagyjuk	~~a²b c~~ 5 3 d ¹ e ² f kihagyjuk	a ² b c 3 5 d ¹ e ² f	a ² b ⁶ c 3 5 d ¹ e ² f kihagyjuk	~~a²b⁶c~~ 5 3 5 d ¹ e ² f kihagyjuk	

A komponensek nyilvántartásához menetközben egy másik fát is kezelünk:

0	1 (d-e)	2 (a-b)	3 (f-d)	4 (b-e)	5	6	7 (c-f)	8	9
a b c d e f	a b c d f ↑ e	a d c ↑ ↑ b e f	a d c ↑ ↑ ↖ b e f	a ← d c ↑ ↑ ↖ b e f	(kihagyjuk)	(kihagyjuk)		(kihagyjuk)	(kihagyjuk)

MST_Kruskal(G,w)		
		$n-1 \leq e = G.E < n^2$
G.E mon. növ. rend. w szerint		$O(e \cdot \log e) = O(e \cdot \log n)$
$\forall u \in G.V$		$\Theta(n)$
Make_Set(u)		
A := {}		$\Theta(1)$
$\forall (u,v) \in G.E$ (w szerint mon. növ.)		$O(\log n)$ e-szer
x := HOL_VAN(u) y := HOL_VAN(v)		
$x \neq y$		$O(n)$ (n-1-szer néhány konstans)
A := A ∪ {(u,v)} Unió(x,y)		
return(A)		$O(e \cdot \log n)$

A HOL_VAN() megállapítja, a csúcs melyik ilyen köztes fában van, ennek megfelelően az unió később a fákat köti össze. (Mindegyik fát a gyökércsúcsa azonosítja.)

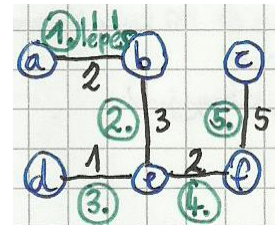
Az új élt úgy vesszük a köztes fához, hogy a fák magassága ne változzon, de a komponenshez tartozás jelezve maradjon. (Az alacsonyabb fa gyökerét a nagyobb fa gyökere alá kötjük be.)

A fák magassága legfeljebb $\log_2 n$ ($n = |G.V|$)

Közös magasság esetén az uniózott fa magassága $h+1$ lesz (h közös magasság volt)

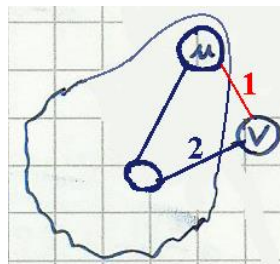
Prim algoritmus

- Kiindulva egy csúcsból és a (csúcs, maradék) vágás közé választja a minimális élt
- Ezt hozzáveszi az eredményhez és az (eddig eredmény, maradék) vágásban keresi a könnyű élt
- addig folytatva az előző két lépést, míg Minimális feszítőfát nem kapunk.

meg kell adni, hogy hol kezd (s), de mindegy, hogy hol kezd

MST_PRIM(G, s, w)	
$\forall u \in G.V$	$\Theta(n)$
u.kulcs := ∞ u.π := ∅	
s.kulcs := 0	$\Theta(1)$
Q : PrSor(G.V, kulcs alapján)	$\Theta(n)$
Q ≠ ∅	$\Theta(n)$
u := Q.MIN_KIVESZ()	$n \cdot O(\lg(n))$
$\forall v \in G.Adj[u]$	$\Theta(n+e)$
$v \in Q \wedge v.kulcs > w(u,v)$	$\Theta(e)$
v.kulcs := w(u, v) v. π := u	$O(e) + O((e) \cdot \lg(n))$ a kupac adminisztrációja, a kulcs váltás miatt

Lehet, hogy az u hozzávétele után v közelebb kerül a részleges feszítőfához.

Az egész algoritmus műveletigénye: $O((n+e) \cdot \lg(n))$, de a gráf összefüggő ($e \geq n-1$), azaz $O(e \cdot \lg(n))$

kezdő csúcs: a

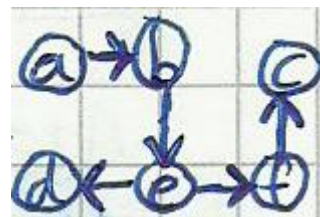
lépés	kulcs						π					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
start	0	∞	∞	∞	∞	∞	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$
a		2		4				a		a		
b	-		6		3				b		b	
e		-		1		2				e		e
d	-	-			-							
f			5		-				f			
c	nincs már több lehetséges szomszédja											
vége:	0	2	5	1	3	2	$\emptyset$	a	f	e	b	e

-: a szomszéd már korábban belekerült a fába

l: új, jobb távolság

prim optimalizációja:

Fibonacci kupacokkal le lehet csökkenteni a műveleti igényt: $O(e+n \cdot \lg(n))$

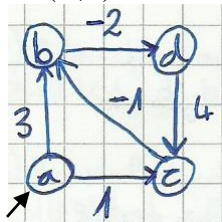

Az MST, amit kaptunk,
irányított faként
reprezentált
IRÁNYÍTATLAN FA

Legrövidebb út probléma

Adott egy tetszőleges hálózat, amiben az utaknak költségeik vannak, ezt a hálózatot egyszerű gráffal ábrázoljuk.

$G=(V,E)$ $w: E \rightarrow \mathbb{R}$

Negatív költség is lehetséges. Adott pontból az összes többi csúcsba meg szeretnénk határozni a legrövidebb utat a költségekkel, nem biztos, hogy a legkevesebb élből álló út a legrövidebb.

Mikor értelmes a kérdés:

- ha létezik a start csúcsból elérhető negatív kör, nincs legrövidebb út egyetlen a körből elérhető csúcsba sem.

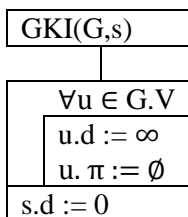
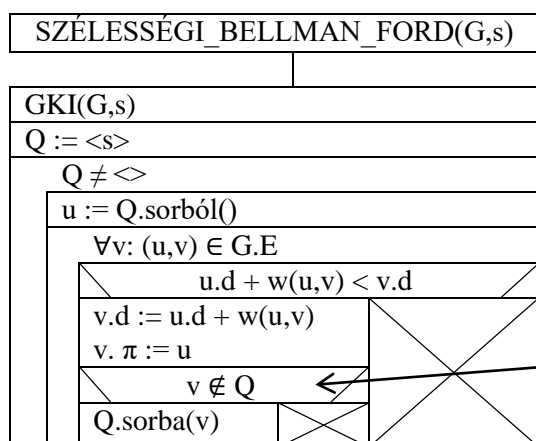
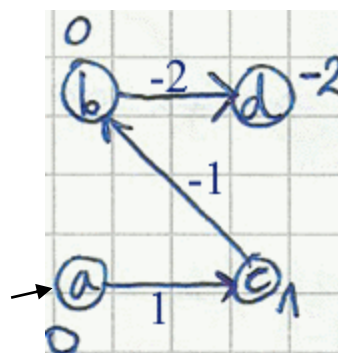
Ha a startcsúcsból csak nem negatív kör érhető el, az az útból elhagyható.

Optimális útnak tetszőleges részútja is optimális út.

Általános algoritmus: (Robert Endre Tarjan: Data Structures and Network Algorithms könyvben: "Breadth-first Scanning" algoritmus)

„Queue-based BELLMAN-FORD” (Sor alapú Bellman-Ford algo)

d	a	b	c	d	Q	π	a	b	c	d	menet
init	0	∞	∞	∞	$\langle a \rangle$		$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	
a		3	1		$\langle b, c \rangle$			a	a		0.
b				1	$\langle c, d \rangle$					b	1.
c		0			$\langle d, b \rangle$			c			
d					$\langle b \rangle$						2.
b				-2	$\langle d \rangle$					b	
d					$\langle \rangle$						3.
	0	0	1	-2			$\emptyset$	c	a	b	

a sorban levés ellenőrizhető pl. egy adattaggal, mindig bejárni a sort nem lenne hatékony.

Tulajdonság:

$\forall u \in G.V$, hogy ha az u csúcsba vezet k élből álló $s \rightarrow u$ optimális út $\Rightarrow$ a k. menet elején már $u.d = w(s \rightarrow u)$ és $(s, \dots, u.\pi, u.\pi, u)$ egy optimális út

Lemma: s-ből nem érhető el negatív kör (amely összköltsége negatív) $\Rightarrow$ tetszőleges u elérhető csúcsra létezik $s \rightarrow u$ optimális út, ami legfeljebb n-1 élből áll.

T(Lemma és Tulajdonság következménye):

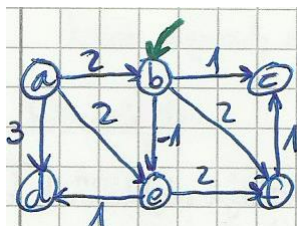
Ha s-ből nem érhető el negatív kör

$\Rightarrow$ tetszőleges u elérhető (s-ből) csúcsra létezik $s \rightarrow u$ optimális út, és egy optimális út az n-1. menet elején már rendelkezésünkre áll (ki van számolva).

$\Rightarrow$ az n-1. menet végére kiürül a sor, az algoritmus $O(n \cdot e)$ időben megáll.

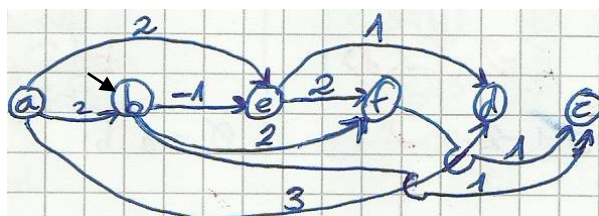
Következmény: Ha az $(n-1)$. menet végén van a Q sorban elem $\Leftrightarrow$ van s -ből elérhető negatív kör.
 Megjegyzés: vegyünk egy ilyen w elemet. Ebből a π pointereken visszafele haladva megtalálható egy ismétlődő v elem, amire $\exists k \in 1..n$ $\pi^k(v) = v$, és $(v, \pi^{k-1}(v), \pi^{k-2}(v), \dots, \pi(v), v)$ egy negatív kör.

Legrövidebb utak egy forrásból, körmentes irányított gráfokon

feltétel: nincs irányított kör,
 ekkor lehet topologikus rendezéssel optimális utakat keresni.

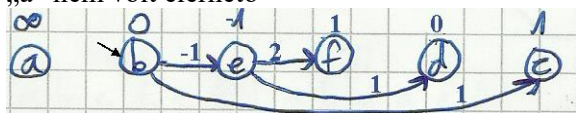
topologikus rendezés:

	d						π					
	a	b	c	d	e	f	a	b	c	d	e	f
init	∞	0	∞	∞	∞	∞	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$
a												
b			1		-1	2		b		b	b	
e				0		1			e		e	
f												
d												
c												
vége:	∞	0	1	0	-1	1	$\emptyset$	$\emptyset$	b	e	b	e

nem történik semmi, el kell jutni a start csúcsba

„a” nem volt elérhető

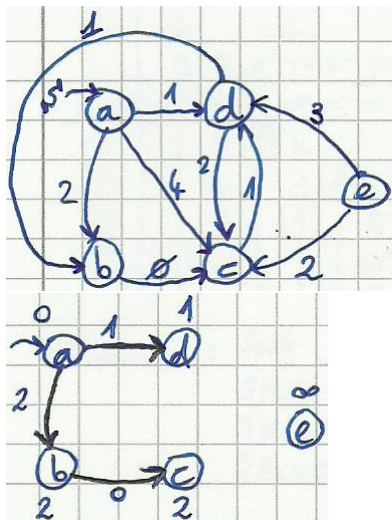

Műveletigény: $\Theta(n+e)$ műveletigény (topologikus rendezés)
 $\forall$ csúcs kiterjesztése ($\Theta(n+e)$)

Teljes műveletigénye: $\Theta(n+e)$

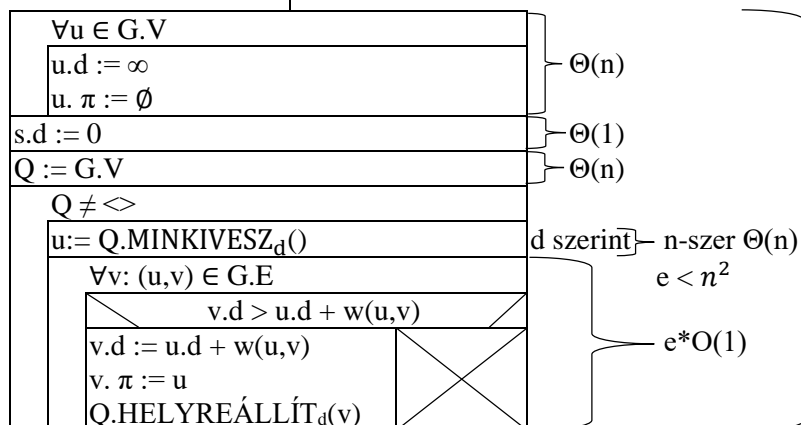
Legyen $G=(V,E)$ akár irányított, akár irányítatlan,
 $w: E \rightarrow \mathbb{R}_0$ nem negatív valós számok

DIJKSTRA algoritmus

d	a	b	c	d	e	kiterjesztés	π	a	b	c	d	e
init:	0	∞	∞	∞	∞			$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$	$\emptyset$
		2	4	1		a		a	a	a		
			3			d				d		
			2			b				b		
						c						
						e						
vége:	0	2	2	1	∞			$\emptyset$	a	b	a	$\emptyset$

Dijkstra(G, w, s)

$T(n) \in \Theta(n^2)$
 ha a Q rendezetlen

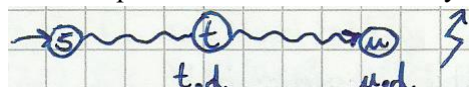
alsó index d azt jelenti, hogy a minkivesz a d értékei szerinti
 szomszédsági éllista + bináris kupac esetén $T(n, e) \in O((n+e) \cdot \log n)$

$Q.MINKIVESZ_d()$: $n \cdot O(\lg n)$
 $Q.HELYPEÁLLÍT_d(v)$: $O(e \cdot \lg n)$

Áll: Amikor a csúcsot kivesszük a sorból, oda már optimális út vezet.

Bizonyítás:

start csúcsra $\checkmark$, a költség optimális. Tegyük fel, hogy nem igaz az Állítás! Legyen u az első ilyen csúcs, t pedig az $s \rightarrow u$ optimális út első csúcsa amely $\in Q$ sornak.

u-ra nem igaz, u-t válasszuk kiterjesztésre, ekkor nincs talált optimális út (de attól még létezik)

$u.d > w(s \rightarrow u)$, mivel egyébként megtaláltuk volna az optimális utat.

$t.d \leq w(s \rightarrow t) \leq w(s \rightarrow u) < u.d$

az $s \rightarrow t$ optimális út, mivel optimális út részútja.

$\therefore$ hiszen „t”-t megelőző csúcs kiterjesztésekor beállítottuk, de mivel $t.d < u.d$, ezért a következő lépés „t”-t választja kiterjesztésre $\checkmark$

Minden csúcsból minden csúcsba legrövidebb út minden csúcsra futtatott Dijkstrával:

- ritka gráfra $O(n \cdot (n+e) \cdot \log n) = O(n^2 \cdot \log n)$
- sűrű gráfra $O(n^3 \cdot \log n)$, nem jó választás...
  - ehelyett a vektorpáros Dijkstra stabil $O(n^3)$ -öt ($n \cdot O(n^2)$) fut.

Floyd–Warshall - algoritmus

Engedjük meg a negatív élsúlyt, de ne lehessen negatív kör.

$G=(V, E)$

$G: V = 1..n$

csúsmátrixos ábrázolás

$D_{ij} := i \rightarrow j$ optimális út költsége (végtelen, ha nincs optimális út)

$\pi_{ij} := i \rightarrow j$ optimális úton j szülője

$D_{ij}^{(k)}$ = az $i \rightarrow j$ úton az $[1..k]$ indexű csúcsok lehetnek csak közbenső csúcsok.

$$\min\{w(i \xrightarrow[k]{v} j)\}$$

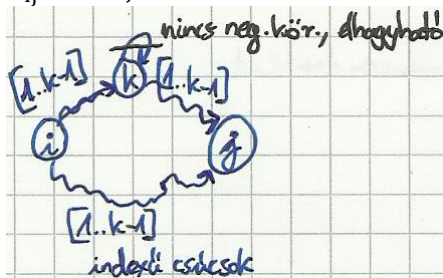
$\pi_{ij}^{(k)}$ = egy ilyen $[1..k]$ közbensős úton a j csúcsok szülője

$$D_{ij}^{(0)} = \begin{cases} 0, & \text{ha } i = j \\ w(i,j), & \text{ha } (i,j) \in G.E \wedge i \neq j \\ \infty, & \text{ha } i \neq j \wedge (i,j) \notin G.E \end{cases} \quad (\text{közvetlen út szülője})$$

$$\pi_{ij}^{(0)} = \begin{cases} \emptyset, & \text{ha } i = j \\ i, & \text{ha } i \neq j \text{ és } (i,j) \in G.E \\ \emptyset, & \text{különben} \end{cases}$$

$$D_{ij}^{(n)} = D_{ij}$$

$$\pi_{ij}^{(n)} = \pi_{ij}$$

$$\text{ha } D_{ij}^{(k-1)} > D_{ik}^{(k-1)} + D_{kj}^{(k-1)}, \text{ akkor } D_{ij}^{(k)} = D_{ik}^{(k-1)} + D_{kj}^{(k-1)}$$

$$\text{különben: } D_{ij}^{(k)} = D_{ij}^{(k-1)}$$

hasonlóan $\pi_{ij}^{(k)}$ is ha nem tudtuk az utat javítani $= \pi_{ij}^{(k-1)}$

ha tudtuk $= \pi_{kj}^{(k-1)}$

$$D_{ik}^{(k)} = D_{ik}^{(k-1)}$$

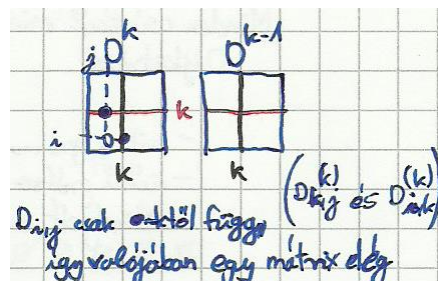
$$D_{kj}^{(k)} = D_{kj}^{(k-1)}$$

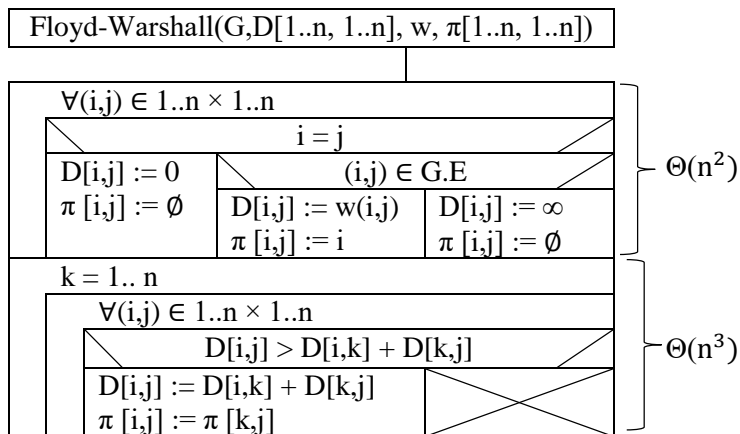
Az algoritmus lépésenként előállítja mátrixpárok sorozatát.

$$D^{(k)} = \left(D_{ij}^{(k)} \right)_{i,j=1}^n \quad k = 0, \dots, n-1, n+1 \text{ db mátrix.}$$

D és π k -adik sora és oszlopa a $(k-1)$ és k . lépésben egyenlő:

D i -edik sora: i . csúcsból optimális utak hossza.

$$T_{FW} \in \Theta(n^3)$$

Sűrű gráfokon az aszimptotikus műveletigény, mint a Dijkstra, de ritka gráfokon a Dijkstra aszimptotikusan jobb (feltéve hogy $\nexists$ negatív él, és így a Dijkstra is alkalmazható).

Megjegyzés: A negatív körök a D főátlójában negatív számként jelennek meg.

Tranzitív lezárt algoritmus (Warshall algoritmus)

T_{ij} : van-e út i-ből j-be (megállapítja, hogy van-e a két csúc között út (csak az számít, hogy van-e, hogy milyen költségű az nem számít))

$T_{ij}^{(k)} \Leftrightarrow i \xrightarrow{\vee}^k j$ megint csak legfeljebb az $1..k$ csúcsokat érintő út.

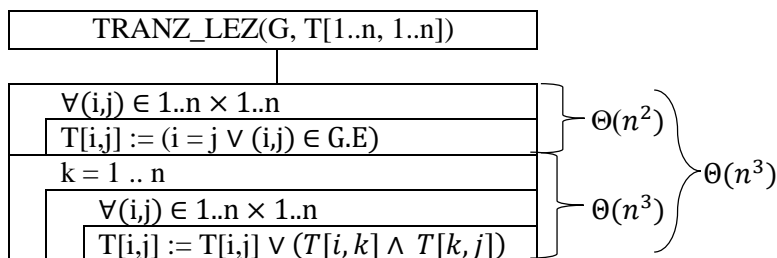
$T_{ij}^{(0)} = \begin{cases} \uparrow & , \text{ ha } i = j \vee (i,j) \in G.E \\ \downarrow & , \text{ különben} \end{cases}$

$$T_{ij}^{(k)} = T_{ij}^{(k-1)} \vee (T_{ik}^{(k-1)} \wedge T_{kj}^{(k-1)})$$

$$T_{ij}^{(n)} = T_{ij}$$

$$T_{ik}^{(k)} = T_{ik}^{(k-1)}$$

$$T_{kj}^{(k)} = T_{kj}^{(k-1)}$$

Sűrű gráfokra sokkal jobb, mint n db szélességi bejárás.

Ritka gráfokra ($e \in O(n)$) viszont n darab szélességi bejárás műveletigénye: $O[n * (n + e)] = O(n^2)$ aszimptotikusan kisebb, mint a $\Theta(n^3)$ Warshall algo-nál.

$$e \in O(n)$$

Sűrű gráfokra $T_{n*DFS}(n) \in O(n * (n + e)) = O(n^3)$.

$$e \in \Theta(n^2)$$

Ez hasonló a Warshall-hoz, de annak kisebb a konstans szorzója.

Mintaillesztési feladat

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
T[1..11] =	A	B	A	B	B	A	B	A	B	A	B
	B	A	B	A							
		B	A	B	A						
			B	A	B	A					
				B	A	B	A				
					B	A	B	A			
						B	A	B	A		
							B	A	B	A	
								B	A	B	A

P[1..4] = BABA

piros betű: annál a betűnél található az első nem egyező karakter

zöld betű: egyező karakter

zöld szó: a keresett minta megtalálható a szóban

s = 4 eltolás

két találat

s = 6 eltolás

Fa: T[1..n]: Σ ; P[1..m]: Σ $0 < m \leq n$ S := { s $\in$ 0..n-m | T[s+1..s+m] = P[1..m] } programozása

Egyszerű_mintaillesztő_alg(T[1..n], P[1..m], S)		
S := { }		
s := 0..n-m		
<table border="1"> <tr> <td>T[s+1..s+m] = P[1..m]</td></tr> <tr> <td>S := S $\cup$ {s}</td></tr> </table>	T[s+1..s+m] = P[1..m]	S := S $\cup$ {s}
T[s+1..s+m] = P[1..m]		
S := S $\cup$ {s}		

T[s+1..s+m] = P[1..m]
j := 1
j $\leq$ m és T[s+j] = P[j]
j := j+1
return (j > m)

O(m)

MT(m) $\in$ $\Theta(m)$ mT(m) $\in$ $\Theta(1)$

Az egész eljárás műveletigénye:

MT(n,m) $\in$ $\Theta((n-m+1)*m) = \Theta((n-m)*m)$ mT(n,m) $\in$ $\Theta(n-m+1) = \Theta(n-m)$ $\xrightarrow{n > m \text{ esetén}}$

Megjegyzés:

Gyakran feltehető: $n \gg m$ Ekkor: MT(n,m) $\in$ $\Theta(n*m)$ mT(n) $\in$ $\Theta(n)$

Elég jónak tűnhet, de nagy inputra hamar elszáll, kell ennél jobb algoritmus.

QUICK SEARCH

Alapfilozófiája példán illusztrálva:

Pl: $\Sigma = \{A, B, C, D\}$

T =

A	D	A	B	A	D	C	A	D	A	B	C	A	B	A	D	A	C	A	D	A	D	A
	C		A	D	A																	
		C		A	D	A																
			C		A	D	A															
				C		A	D	A														
					C		A	D	A													
						C		A	D	A												
							C		A	D	A											
								C		A	D	A										
									C		A	D	A									
										C		A	D	A								
											C		A	D	A							
												C		A	D	A						
													C		A	D	A					
														C		A	D	A				
															C		A	D	A			
																C		A	D	A		
																	C		A	D	A	
																		C		A	D	A

P = CADA

piros betű: a keresett minta nem található

zöld szó: a keresett minta megtalálható a szóban

⊙

eltoljuk annyival, hogy a szövegnek a mintán túli első karaktere (jel.X) illeszkedjen a mintában az (X) karakter jobb szélső előfordulására.

ha mintákon nem szereplő input karakter jön, teljes hosszon átugorjuk, hiszen úgysem illeszkedne

ABCD

shift: 1 5 4 2   adott betű esetén annyit kell lépni, hogy a minta illeszkedhessen, ezek a mintához specifikusak

---

Init(shift[Σ] : 1..n+1, P[1..m] : Σ)

$\forall \delta \in \Sigma$	}	$\Theta(d)$
shift[δ] := m + 1		
j = 1 .. m	}	$\Theta(m)$
shift[P[j]] := m + 1 - j		

először feltesszük, hogy Σ ábécé összes betűjét át kell ugrani.

j	shift[P[j]]
1	m
2	m-1
3	m-2
	...

⑥

hogy a $P[1]$ kerüljön $X=T[s+m+1]$ alá, a mintát a teljes hosszával el kell tolni, hogy $P[2]$ kerüljön az X alá, csak egyet, kevesebbet kell tolni, stb...

QuickSearch(T[1..n]: Σ ; P[1..n]: Σ ; S)

Init(shift[Σ], P[1..m])	$\Theta(m + \overline{\Sigma}) = \theta(m+d) = \Theta(m)$
$s := 0$ $S := \{ \}$	
$s + m \leq n$	$mT(n, m) \in \Theta\left(\frac{n}{m+1}\right) \leftarrow \text{pl:}$ $MT(n, m) \in \Theta((n-m+1)*m) \leftarrow$
$T[s+1..s+m] = P[1..m]$	
$S := S \cup \{s\}$	
$s+m < n$	
$s := s + \text{shift}[T[s+m+1]]$ $s := s + 1$	

d konstans

RABIN-KARP

$$\Sigma = \{\sigma_1, \dots, \sigma_d\}$$
$$\varphi: \Sigma \rightarrow 0..d-1$$
$$\varphi(\sigma_i) = i-1$$

$P[1..m] \sim \overbrace{\sum_{j=1}^m \varphi(P[j])d^{m-j}}^{P_0}$: d számrendszerbeli szám, Horner elrendezéssel: $\Theta(m)$ időben számítható.

$$T[s+1..s+m] \sim T_s = \sum_{i=1}^m \varphi(T[s+j])d^{m-j}: \text{Horner elrendezéssel: } \Theta(m) \text{ időben számítható.}$$

A keresett eltolásokat $S := \{s \in 0..n-m \mid T_s = P_0\}$ alakban oldjuk meg, a d -számszerű számok egyenlőségét vizsgáljuk.

A számítás a Horner mellett tovább egyszerűsödik:

$$T_{s+1} = \sum_{j=1}^m \varphi(T[s+1+j])d^{m-1} = (T_s - \varphi(T[s+1])d^{m-1})d + \varphi(T[s+m+1]) : \Theta(1) \text{ időben,}$$

ha d^{m-1} -et előre kiszámoltuk.

$$T_s = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 8 & 25 \end{bmatrix}$$

$$T_{s+1} = \begin{bmatrix} 2 & 8 & 25 & 14 \end{bmatrix}$$

T_0 és P_0 számítása $\Theta(m)$ és $\Theta(m)$ idejű a rekurzió $\Theta(1)$ idejű.

A teljes műveletigény így $\Theta(m) + (n-m) * \Theta(1)$, ami $\Theta(n)$ igényű.

ha a rekurzió tényleg $\Theta(1)$ és a T_i, P_0 számokat a gép tudja hatékonyan ábrázolni.

Mi lesz a nagy mintákkal?

$p := P_0 \bmod q$ (q „nagy” prím)

$t_s := T_s \bmod q$

$h := d^{m-1} \bmod q$

$$t_{s+1} = (t_s - \varphi(T[s+1])h)d + \varphi(T[s+m+1]) \bmod q$$

a különbség átcsoportosítható negatívba...

$$t_{s+1} = \left(\left(\underbrace{(t_s + dq - \varphi(T[s+1])h)}_{< (d+1)*q} \bmod q \right) * d + \varphi(T[s+m+1]) \right) \bmod q$$

$$\Rightarrow t_s = \left(((t_{s-1} + dq - \varphi(T[s])h) \bmod q) * d + \varphi(T[s+m]) \right) \bmod q =: \Delta$$

hogy jól működjön $(d+1)q \leq$ legnagyobb ábrázolható szám kell legyen (`size_t`, `Integer'Last'`...)

Lehet hamis találat (fals pozitív), ekkor ellenőrizni kell, hogy valódi találat-e, eredeti karakterekkel.

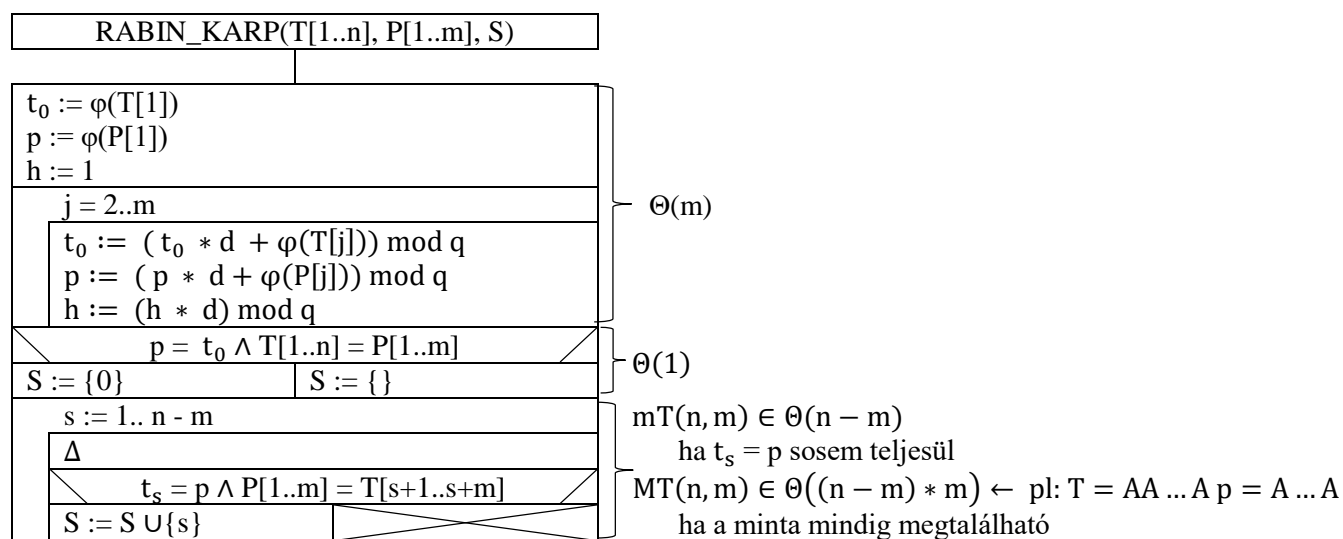
RABIN-KARP folytatása

$q = \frac{\max N}{d+1}$ ← legnagyobb ábrázolható N szám, prímszám használatával a mod q számítások nem fognak túlesordulni

$$p \neq t_s \Rightarrow P_0 \neq T_s$$

$p = t_s \Rightarrow P_0 = T_s$ így potenciális találat esetén a valódi találatot ellenőrizni kell.

a modulo számítás miatt
elveszik az információ

teljes algoritmus:

$$mT_{RK} \in \Theta(n)$$

$$MT_{RK} \in \Theta((n - m + 1) * m)$$

A gyakorlatban nincs túl sok valódi találat, nagy q esetén a hamis találatok száma se túl sok.

Így $AT_{RK} \sim mT_{RK}$ (nem biz)

Mintaillesztés lineáris időben

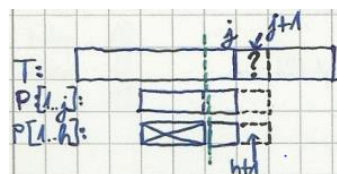
Példa:

$P[1..8] = BABABBAB$

$T[1..18] =$

A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

eltoljuk a mintát annyival, hogy a minta
illeszkedő része az eltolás után illeszkedjen
részben a szövegre

Keressük a legnagyobb olyan h-t, hogy $P[1..h]$ suffixe $T[1..i]$ és $h < j$

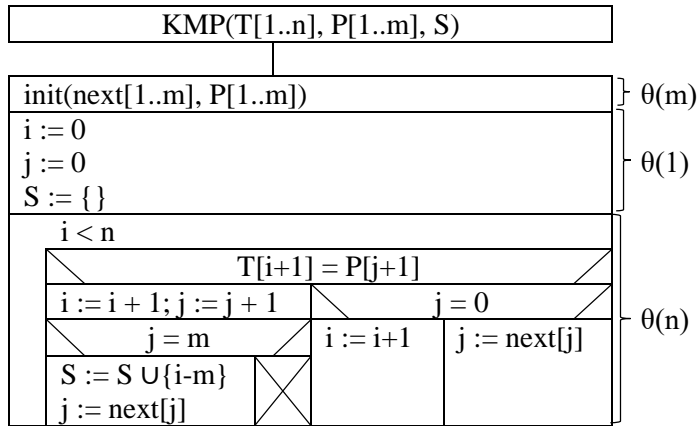
$T[1..i]_j$ hosszú suffixe = $P[1..j] \Rightarrow T[1..i]_h$ hosszú suffixe = $P[1..j]_h$ hosszú suffixe $\Rightarrow P[1..h]$
ilyen feltételt kielégítő h-t keresünk.

Ez az információ csak a minta ismeretében megkapható.

Def: $\text{next}(j) = \max\{h \in [0..j-1] \mid P[1..h] \supset P[1..j]\}$

$\text{next}[1..m] := \text{next}(1..m)$

Ezt kiszámolva úgy toljuk el a mintát, hogy $p[1..\text{next}(j)]$ legyen a $T[1..i]$ hosszú suffixe alatt, mivel korábban biztos nem lehet illeszkedés.

$$0 \leq i \leq n \wedge 0 \leq j < m \wedge i \geq j \wedge P[1..j] \supset T[1..i] \wedge S = \{s \in 0..i-m \mid P[1..m] = T[s+1..s+m]\}$$

$\text{next}^k(j) = P[1..j]$ k-adik leghosszabb illeszkedő prefixe

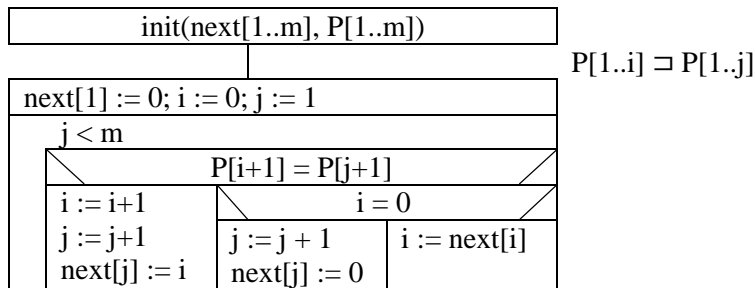
A fő ciklus $T \in \Omega(n)$, mivel i növekedni egyesével tud, és n -ig nő $\Rightarrow$ biztos van n lefutás

$t(i,j) = 2i - j \in [0..2n]$ szig mon növény mind a négy ágon, de így a főciklus legfeljebb $2n$ -szer fut le $\Rightarrow T \in O(n)$

$$0 \leq j \leq i \leq n$$

$\Downarrow$

$T_{\text{fő}} \in \theta(n)$

most is a $2j-i \in [0..2n]$, az ágakon szigorúan monoton növény mindig így legfeljebb $2m$, legalább m -szer fut le $\Rightarrow \Theta(m)$

1011₂ EA

Folytatás init stuki:

Def: $\text{next}: [1..m] \rightarrow [0..m-1] \quad (m \in \mathbb{N}_+)$

$\text{next}(j) = \max\{h \in [0..j-1] \mid P[1..h] \supset P[1..j]\}$

$x \sqsubset y \Leftrightarrow xz = y \quad (\exists z)$

$x \supset y \Leftrightarrow zx = y \quad (\exists z)$

x ps-párosa y -nak $\Leftrightarrow x \neq y \wedge x \sqsubset y \wedge x \supset y$ /*ps: prefix-suffix*/

Tulajdonságok:

1. $P[1..h]$ ps – párosa $P[1..j]$ – nek $\Leftrightarrow 0 \leq h < j \wedge P[1..h] \supset P[1..j]$
2. $P[1..i+1] \supset P[1..j+1] \Leftrightarrow P[1..i] \supset P[1..j] \wedge P[i+1] = P[j+1]$
3. $0 \leq \text{next}(j) < j$ Köv: $j > \text{next}(j) > \text{next}^2(j) > \dots > \text{next}^k(j) = 0$
↑
valamely $k > 0$ -ra
4. $0 \leq \text{next}(j+1) \leq \text{next}(j) + 1$
5.
  - a. $\text{next}^k(j)$ értelmezve van $\Leftrightarrow \exists$ a $P[1..j]$ -nek a k . leghosszabb ps-párosa
  - b. $\text{next}^k(j)$ értelmezve van $\Rightarrow P[1..\text{next}^k(j)]$ a $P[1..j]$ k . leghosszabb ps-párosa

Q: $m > 0$

/*előfeltétel*/

R: $\text{next}[1..m] = \text{next}(1..m)$ /*utófeltétel*/

Inv: $0 \leq i < j \leq m \wedge \text{next}[1..j] = \text{next}(1..j) \wedge P[1..i] \supset P[1..j] \wedge$ (a $P[1..j]$ tetszőleges i -nél hosszabb $P[1..i]$ ps-párosára: $P[i+1] \neq P[j+1]$ ($0 \leq i < j$))

$2j-i \in 2..2m$

2-ről indul, szig. mon. nő

} $\Rightarrow$ a ciklus legfeljebb $(2n-2)$ -szer hajtódik végre
a ciklus legalább $(n-1)$ -szer végrehajtódik

Példa:

j	1	2	3	4	5	6	7	8
P[j]	A	B	A	B	B	A	B	A
next[j]	0	0	1	2	0	1	2	3

Az algoritmus működése lépésről-lépésre:

			1	2	3	4	5	6	7	8
i	j	next[j]	A	B	A	B	B	A	B	A
0	1	0		A						
0	2	0			A					
1	3	1			A	B				
2	4	2			A	B	A			
0	4	üres mező					A			
0	5	0						A		
1	6	1						A	B	
2	7	2						A	B	A
3	8	3								

Tömörítés

Naiv módszer:

$T[1..n]: \Sigma \quad \Sigma = \{\sigma_1, \dots, \sigma_d\}$

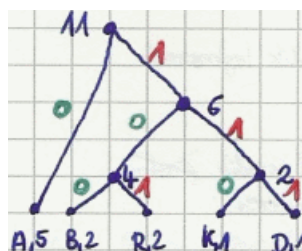
$\lceil \lg d \rceil$ bittel kódolható a karakter

$n * \lceil \lg d \rceil$ bittel kódolható a szöveg

Huffman kód: egyfajra prefix kód

a szöveg: ABRAKADABRA

jel	előfordulás	kód
A	5	0
B	2	100
R	2	101
K	1	110
D	1	111

Megjegyzés: A karakterenként kódoló tömörítések között a Huffman kód hossza minimális.

Tömörített kód:

0 100 101 0 110 0 111 0 100 101 0
A B R A K A D A B R A

Kitömörítés kódja alapján

$$\Sigma = \{a, b, c\}$$

IN:	a	b	a	b	c	b	a	b	a	b	a	a	a	a	a
OUT	1	2	4	3	5	8	1	10	11	1					

szó	kód
a	1
b	2
c	3
ab	4
ba	5
abc	6
cb	7
bab	8
baba	9
aa	10
aaa	11
aaaa	12

az utolsó sor dekódoláskor
legtöbbször felesleges már

szó	kód
a	1
b	2
c	3
ab	4
ba	5
abc	6
cb	7
bab	8
baba	9
aa	10
aaa	11
aaaa	12

Rekonstruálás:

IN'	1	2	4	3	5	8	1	10	11	1
OUT'	a	b	ab	c	ba	bab	a	aa	aaa	a

8-as kód nincs a szótárban!
generálaskor a 8-as kód a ba... szövegből jött létre

$$\underbrace{ba}_{5} bab \rightarrow \underbrace{baba}_{8} a..?$$

(hasonlóan járunk el a 10-es, 11-es esetben is)

LZW_COMPRESS (In, Out, Σ)	
$D := \{\underline{\sigma_1}: 1, \underline{\sigma_2}: 2, \dots, \underline{\sigma_d}: d\}$ $kód := d + 1$	
$s := \text{get\_char}(\text{In})$	
$\neg \text{eof}(\text{In})$	
$c := \text{get\_char}(\text{In})$	
$(\hat{s}c: \_) \in D$	
$s := \hat{s}c$	$\text{write}(\text{Out}, kód(D, s))$ $D := D \cup \{\hat{s}c: kód\} \odot$ $s := c$ $kód := kód + 1$
$\text{write}(\text{Out}, kód(D, s))$	

$$\Sigma = \{\sigma_1, \dots, \sigma_d\} \text{ \textit{\'ab\'ec\'e}}$$

s: string

c: char

D: szótár, „string: kód” alakú rendezett párosok halmaza

ŝc: az s string és a c char konkatenáltja

σ_i : a σ_i betűből álló string (egybetűs string)

$\text{kód}(D,s)$ = a D szótárban az s string kódja

$\text{eof(In)} \Leftrightarrow \text{az In inputról } \forall \text{ karaktert beolvastunk}$

„s: ” olyan rendezett páros, aminek az első komponense s

⊙ Az így jelzett utasítások csak akkor hajthatók végre, ha még kód $\leq$ MAXKÓD, ahol MAXKÓD a kódok előre rögzített hosszától függ.

Pl: ha ez 12bit, akkor MAXKÓD = $2^{12}-1 = 4095$.

LZW_DECOMPRESS(In, Out, Σ)	
$D := \{\underline{\sigma}_1:1, \underline{\sigma}_2:2, \dots, \underline{\sigma}_d:d\}$ $kód := d + 1$	
$k := \text{get\_code}(\text{In})$	
$s := \text{string}(D, k)$	
$\text{write}(\text{Out}, s)$	
$\neg \text{eof}(\text{In})$	
$k := \text{get\_code}(\text{In})$	
$(\_ : k) \in D$	
$t := \text{string}(D, k)$ $\text{write}(\text{Out}, t)$ $D := D \cup \{\widehat{st}_1:kód\} \odot$	$t := s\widehat{s}_1$ $\text{write}(\text{Out}, t)$ $D := D \cup \{t:kód\} \otimes$
$s := t$ $kód := kód + 1$	

s,t: string

k, kód: kódok

t_1 : a t string első betűje

string(D,k)= a D szótárban k kódnak megfelelő string

$\text{eof}(\text{In}) \Leftrightarrow$ az In inputról $\forall$ kódot beolvastunk

„:k” olyan rendezett páros, aminek a 2. komponense k

⊗: Itt $k = \text{kód teljesül}$

Megjegyzés: Balra, az elágazásban az „ $(\_k) \in D$ ” feltétel helyén „ $k < \text{kód}$ ” is állhatna (így egy kicsit gyorsabb lenne az algoritmus)

Felhasznált segédanyagok:

- Az előadáson készített jegyzetem (Koru),
- Whisperity előadás jegyzete (a jegyzetben található összes kép és néhány szöveges kiegészítés).
- <http://aszt.inf.elte.hu/~asvanyi/ad/sor%20alapu%20Bellman-Ford%20alg.pdf>
- <http://aszt.inf.elte.hu/~asvanyi/ad/Lempel-Ziv-Welch%20alg.pdf>

Külön köszönet Dr. Ásványi Tibor tanár úrnak a jegyzet alapos átolvasásáért, a talált hibák jelzéséért és az anyag megértését segítő megjegyzéseiért.

A jegyzetet átolvasták és a talált hibákat jelezték, amiért köszönet:

- Bán Róbert
- Fekete Anett
- László Tamás
- Nagy Vendel
- Szabó Gergő
- Szécsi Péter
- Tőkés Anna

FAQ:

>>

1. A Szélességi gráfkeresés a gráf mely csúcsaiba talál optimális utat, és a végrehajtás során mikor?
2. Mondja ki a biztonságos élekről és a minimális feszítőfákról szóló tételt! Definiálja a tételben szereplő vágás és könnyű él fogalmakat! a. Hogyan következik a Kruskal algoritmus helyessége ebből a tételből? b. Hogyan következik a Prim algoritmus helyessége ebből a tételből?

<<

1.
A "Szélességi gráfkeresés" a gráfnak a start csúcsból elérhető csúcsaiba talál optimális utat, amikor a végrehajtás során először eléri őket.

2.

Adott a $G=(V,E)$ irányítatlan, összefüggő, $w: E \rightarrow \mathbb{R}$ -rel élsúlyozott gráf.

Def1: $G=(V,E)$, $\emptyset \subsetneq S \subsetneq V$ esetben $(S, V \setminus S)$ vágás a G gráfban

Def2: (u,v) él keresztezi az $(S, V \setminus S)$ vágást $\Leftrightarrow$ az $u \in S$ és $v \in V \setminus S$ (vagy fordítva $u \in V \setminus S$ és $v \in S$)

Def3: $A \subseteq E$ és $(S, V \setminus S)$ vágás esetén a vágás elkerüli az A -t $\Leftrightarrow$ A egyetlen éle sem keresztezi a vágást

Def4: (u,v) könnyű él az $(S, V \setminus S)$ vágásban, ha keresztezi a vágást, és minden más, a vágást keresztező (x,y) élre $w(x,y) \geq w(u,v)$.

Def5: (u,v) él biztonságos az A -ra nézve $\Leftrightarrow A \subseteq E$ valamely MST élhalmazának részhalmaza, (u,v) nem eleme A -nak, és $A \cup \{(u,v)\}$ is valamely MST élhalmazának részhalmaza.

Def6: Ha egy F fa élhalmaza valamely MST élhalmazának részhalmaza, akkor F -et MST részfának hívjuk.

Tétel: $G = (V,E)$ irányítatlan $w: E \rightarrow \mathbb{R}$ -rel élsúlyozott gráf.

$(S, V \setminus S)$ vágás a gráfban elkerüli A -t, ahol A valamely MST élhalmazának részhalmaza, és

(u,v) egy könnyű él (legkisebb költségű) a vágásban.

Ekkor (u,v) biztonságos A -ra nézve, azaz $A \cup \{(u,v)\}$ is valamely MST élhalmazának részhalmaza.

2.a, Prim algoritmus helyessége:

A Prim algoritmus helyessége ebből azért következik, mert az adott időpillanatig felépített MST részfa és a maradék gráf csúcshalmaza közti vágásban mindig könnyű él az, amit az MST részfához hozzávesz.

2.b, Kruskal algoritmus helyessége:

A Kruskal algoritmus fő ciklusának invariánsa, hogy (V,A) olyan erdő, aminek a fái MST részfák, és az adott időpontig feldolgozott élek mindegyike valamelyik fa két csúcsa között megy (vagy úgy, hogy a fa egy éle, vagy úgy, hogy kört képezne a fában, és ezért nem vettük hozzá A -hoz).

Először a fenti tétel segítségével belátjuk, hogy a fenti állítás valóban a fő ciklus invariánsa. Utána majd ebből következtetünk az algoritmus helyességére.

Ez az invariáns az első ciklusiteráció előtt nyilván igaz, mert mindegyik fa pontosan egy csúcsot tartalmaz, és még egyetlen élet sem dolgoztunk fel.

Ha egy adott időpontban igaz a fenti invariáns, és a következő feldolgozandó él az (u,v) , akkor két eset van:

1. Az (u,v) él a (V,A) erdő valamelyik fájának két csúcsa között megy. Ekkor kört képezne a fában, és eldobjuk: így a fenti invariáns nyilván igaz marad.
2. Az (u,v) él a (V,A) erdő két fája között megy. Ekkor vegyük a (V,A) erdőben az u csúcsot tartalmazó MST részfát! Jelölje S ennek a fának a csúcshalmazát, és vegyük az $(S, V \setminus S)$ vágást! Ez a vágás elkerüli A -t, hiszen az egyik fa csúcshalmaza S , a többi fák csúcshalmazai pedig $V \setminus S$ részhalmazai. Az (u,v) él könnyű él a vágásban, ui. a vágást keresztező élek mindegyike a feldolgozatlan élek közül való, és az E rendezettsége miatt a feldolgozatlan élek között (u,v) minimális súlyú él. Így a fenti tétel szerint (u,v) biztonságos A -ra nézve, azaz a $(V, A \cup \{(u,v)\})$ is olyan erdő, aminek a fái MST részfák, csak az (u,v) él összekapcsolja a (V,A) erdő két fáját.

Ezzel a fenti invariánst beláttuk. A Kruskal algoritmus helyességéhez azt kell még igazolnunk, hogy legkésőbb az E utolsó élének feldolgozása után a (V,A) erdőnek már csak egy fája lesz.

A bizonyításhoz tegyük fel indirekt módon, hogy az E feldolgozása után a (V,A) erdőnek még legalább két fája van! Legyen az egyik ilyen fa csúcshalmaza S ! Akkor az $(S, V \setminus S)$ vágást az invariáns szerint E egyetlen éle sem keresztezi, azaz a $G=(V,E)$ gráf nem összefüggő, és ez ellentmondás. Q.E.D.